

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XX. évfolyam, 107. szám

2017/7.

Régen volt

Drávafoki házunk ablakait, ajtóit sötétsárgára festettük, azóta is örülünk ennek a színnek, olyan, mintha állandóan sütné a nap. Az ötletet a palkonyai polgármester asszony szépen felújított parasztházától szereztem, amikor a kilencvenes évek elején Palkonyára látogattam a falugondnoki szolgálat beindítása kapcsán. Most, hogy eszembe jutott, rákerestem az interneten – Nóra egy éve, fiatalon meghalt. Hihetetlen életutat hagyott maga után. A Villány-Siklós borvidék és faluja is rengeteget köszönhet neki.

És akkor eszembe jutottak a hőskor fantasztikus polgármesterei, akik elég bátrak voltak, hogy egy ismeretlen vállalkozásba is belekezdjenek falujuk érdekében. Akkor még „kísérleti szakaszban” működtek az első falugondnokságok, mindenféle támogatás, normatíva és szabályozás nélkül. Sok konfliktus adódott ebből polgármester és falugondnok között. Nem voltak még segítő szervezetek sem, többnyire Kemény Berci és Szanyi Éva helyben igyekeztek orvosolni a problémákat.

Az első tizenöt baranyai falugondnokság 1993 januárjában kapott meghívót Drávafokra egy közös eszmecontra az akkor még be sem jegyzett Kispad Alapítvány kezdeményezésére és a drávafoki önkormányzat vendégszeretetét élvezve. Ott dőlt el a további találkozók sorsa. A polgármesterek felajánlották, hogy találkozzunk minden hónapban, mindig más faluban. Akadt elég megbeszélési valónk. A harmadik, marócsai találkozón ismerkedtem meg én is Szanyi Évával és a megyei szakreferenssel, addig azt se nagyon tudtam, hogy léteznek, bezzeg a polgármester jobban tájékozott volt. Sorra jöttek a találkozók – Baranyában hagyományosan a polgármesterek is mindig jelen voltak –, és azt gondolom, a későbbi országos hálózat is sokat köszönhet az ottani vitáknak, ötleteknek, megoldásoknak.

(Folytatás a 2. oldalon)

Nemes Nagy Ágnes: Karácsony

*Fehér föld, szürke ég, a láthatáron
narancsszín fények égtek hűvösen.
Pár varjú szállt fejem felett kerengve
s el nem repültek volna üzve sem.*

*Csak álltam szürkén, szürke ég alatt.
– S egyszerre, mint gyors, villanó varázs
egy kicsi szó hullott elém: karácsony,
mint koldus kézbe illatos kalács.*

*Csodáltam. És a számon hála buggyant,
nem láttam többet kósza varjakat:
olyan szelíd volt, mint a gyermek álma,
s olyan meleg volt, mint a nyári nap.*

Régen volt falugondnokságok

(Folytatás az 1. oldalról)

Néhány, ma már természetesnek vett megoldás: A sellyei körjegyző javaslatára tudtuk áthidalni azt a gondot, hogy a falugyűlés válassza meg a falugondnokot, mivel az önkormányzati törvény szerint a képviselő testület jogosult a személy kijelölésére. Hosszú hónapok vitái után született meg a megoldás; a falugyűlés javaslata alapján dönt a képviselő testület. Szó esett a baranyai egyesület megalakulásáról, még lélegzetet se vettünk, mikor egy polgármester már megtervezte és nyomdába adta az egyesület azóta is létező emblémáját.

Kétségtelen, hogy a demokrácia szabályai akkor még nem váltak mindenkinek vérévé, de az ügyek szaporán haladtak előre. Amikor rendelet született a falugondnoki járművek kötelező casco biztosításáról, két polgármester ajánlotta figyelmünkbe a flottabiztosítás előnyeit, és rögtön biztosítót is javasoltak; azóta is tart az együttműködés, országos flottává növe. Amikor összeférhetetlenné vált a polgármesteri és a falugondnoki megbízatás ugyanazon

munkáltatónál, egy jegyző asszony dolgozta ki a feltételeit annak, hogy ugyanazon személy falugondnoki foglalkoztatását mi módon veheti át civil szervezet, vagy vállalkozás. Ha szükségünk volt szakmai segítségre, a polgármesterek révén tudtunk kapcsolatba lépni az ÁNTSZ, a szociális gondozás, a közbiztonság képviselőivel.

Voltak kevésbé szép történetek is, kemény szembenállások, a falugondnok sofőrként való használata, korlátozások, de ezek helyi ügyek maradtak. Összességében legalább annyi áldozatot vállaltak a polgármesterek falujukért, mint a falugondnokok maguk. Akkor is sokszor hallottuk a képzéseken – manapság is előfordul –, hogy a polgármestereknek is hallaniuk kellene a képzési anyag nagy részét. Jó lenne...

Mindezt azért meséltem el, hogy az ifjú, húsz éves Duna-Tisza közti egyesületnek azzal gratuláljak, hogy felidézem a történelmük előtti időket.

Faludi Erika

Szívből jövő szolgálat

Immár húsz éve, hogy 1997 őszén megalakult a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, összefogva öt megye – Bács-Kiskun, Csongrád, Békés, Jász-Nagykun-Szolnok, Pest – falu- és tanyagondnokait, a falugondnoki szolgálat fejlesztéséért tevékenykedő polgármestereket, jegyzőket, önkormányzati szakembereket, önkéntes segítőköt. Tizennégy szolgálattal indultak, ma pedig a térség 174 településén 264 falu- és tanyagondnokság működik.

A kis falvak és a tanyavilág életetői ők. Bevásárolnak a boltban és hozzák az ebédet, gyógyszert, postát, orvoshoz viszik az idős, beteg embereket, iskolába, óvodába a gyerekeket. Intézik az ügyeket a hivatalokban, vizet húznak a kútból és fát vágnak, ha kell – egyszerűen igazi mindenesek. S hitet adnak sokaknak, hogy tartsanak ki abban a világban – bármilyen nehéz sokszor –, ahová a múlt, a gyökerek kötik őket. Mert nem maradnak magukra, nincsenek egyedül.

Az évfordulót szakmai konferenciával ünnepelte a Csörsz né Zelenák Katalin és Bálint László vezette

egyesület október 13-án Csólyospáloson. Sokan köszöntötték őket, akik a munkájukat segítik. Megemlékeztek Kemény Bertalanról, aki a nyolcvanas évek közepén a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet munkatársaként először vetette föl: a rengeteg gonddal küszködő, fogyatkozó lélekszámú kistelepüléseken szükség volna falu- és tanyagondnoki szolgálatra. Kemény Bertalan – aki szerint a vidéknek nemcsak „népességmegtartó képességre”, hanem „képességtartó népességre” is szüksége van – sajnos már tíz éve nem él, de álma megvalósult: amit „a dülőlutak angyalai” – ahogyan egyik homokháti olvasónk nevezte őket – cselekszenek, az valóban szívből jövő szolgálat, és nem csak „szolgáltatás”.

Hála és köszönet érte! S kívánunk nekik mi is további hasznos, eredményes embermentő munkát, sok „lélekmarasztaló” sikert – az elkövetkező sokszor húsz évre!

Dulai Sándor

(Megjelent a Szabad Föld 2017. október 27-i számában)

Szabadszállás-Balázspusztán tartottuk továbbképzésünket **Kulcsszerepben a segítők**

December 6. és 8. között tartottuk meg szokásos év végi továbbképzésünket Falugondnok segítők kulcsszerepben címmel Szabadszállás-Balázspusztán. Képzésünk a falu- és tanyagondnoki szolgálatokról, települési problémákról szólt.

Programunk a résztvevő falu- és tanyagondnokok bemutatkozásával, élménybeszámolóival, az esetleges problémáik felvetésével és megvitatásával kezdődött. Ezután Molnár István volt tarhosi tanyagondnok jóvoltából libás finomságokkal csillapíthattuk étvágyunkat. A délután folyamán Tóth Márta, az MNVH Bács-Kiskun megyei területi felelőse a falugondnoki munkakör változásáról tartotta meg előadását. Prezentációjában a 2004-ben kiadott Vidékfejlesztés szelíd módszere című kiadványra is utalt, melyben Gáspár Mátyás a falugondnok megvalósult és lehetséges szolgáltatásainak gyűjteménye alapján a falugondnokokkal közösen dolgozta fel az elmúlt tizenhárom évben bekövetkezett változásokat.

A második napon Szabó Pál és Tóth Tünde előadása a vezetéstechnikai problémák, -tanácsok, közlekedési-, baleseti helyzetek bemutatásával és elemzésével foglalkozott. A KRESZ-teszt kitöltése és értékelése után néhány kisfilm segítségével az agresszív magatartást mutató közlekedőket elemeztük. A falu- és tanyagondnokok aktívan részt vettek a programon, jó néhányan példával is tudtak szolgálni az agresszív vezetőkkel kapcsolatban.

Szabó Zoltán, a huszadikszazad.hu alapító szerkesztője az Európai Unió létrejöttéről osztotta meg érdekfeszítő gondolatait, majd Rédei Árpádné Angéla bemutatta a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtárban is működő Europe Direct szolgáltatásait, hasznos információkat tudhattunk meg az Európai Unió működéséről, végül játékos formában EU-s ismereteikről is számot adhattak a képzésen résztvevők.

A délután fennmaradó részét a kecskeméti Mercedes-gyárban töltöttük el. A látogatóközpontban előbb egy rövidfilmet vetítettek le az anyacégről (Daimler AG.), majd egy másikat a kecskeméti gyár építéséről és működéséről. Ezt kö-

vetően megtekintettük a gyártási folyamatot a karosszériaelemek préselésétől a kész autók futószalagról történő lefordulásáig. Az összeszerelő üzemben már emberi kéz illeszti helyükre a belső és külső elemeket. A gyártási folyamat minden szakaszában ellenőrzik a minőséget, emberi érzékszervi és műszeres vizsgálattal. Megtudtuk azt is, hogy kétpercenként hagyja el a csarnokot egy-egy új autó, melyet tesztpilóták próbálnak ki a gyártócsarnok melletti tesztpályán, és raknak le továbbszállításra a logisztikai részleg területén.

A továbbképzés utolsó napján dr. Patyi Renáta ügyvéd előadásában kitért arra, hogy az engedélyezési eljárás a fenntartó feladata. Bemutatta a szakmai program alapelveit, valamint a kötelező tartalmi elemeket is. Fontos, hogy a szakmai program egyértelmű legyen, az adott településre vonatkozzon és a helyi viszonyokat tükrözze. A

szakmai programon túl szó volt még a falugondnok helyettesítésének, gépcsi használatának szabályairól is.

Utolsó előadóként Bátkai Miklós címzetes rendőr alezredes, a Békéscsabai Rendőrkapitányság munkatársa mutatta be a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság bűnmegelőzéssel kapcsolatos pályázatait. Ismertette, hogy milyen eszközökkel igyekeztek felhívni a külterületeken élők figyelmét a bűnmegelőzés fontosságára. Az itt élő magányos, idős emberek sokkal inkább ki vannak téve a bűnözői tevékenységnek. Ezért fontos az idősebb generációt felkészíteni az őket ért lehetséges támadásra. Kiemelte az építészeti bűnmegelőzés fontosságát is, melyet néhány példán keresztül mutatott be.

Háromnapos képzésünk végül a tanúsítványok átadásával zárult.

Kovács Edit

A 2017. évi tanyapályázat nyertesei

Kedvezményezett neve	Kedvezményezett székhelye	Támogatott projekt célja	Megtíelt támogatás összege
Ásotthalom Nagyközségi Önkormányzat	Ásotthalom	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 793 577
Bácsalmás Városi Önkormányzat	Bácsalmás	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 784 465
Balástya Községi Önkormányzat	Balástya	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 999 800
Békéscsabai Evangélikus Szeretetszolgálat	Békéscsaba	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 693 152
Békésszentandrás Nagyközség Önkormányzata	Békésszentandrás	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 999 999
Bordány Nagyközség Önkormányzata	Bordány	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	2 000 000
Cibakháza Nagyközségi Önkormányzat	Cibakháza	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 998 000
Cserkeszőlő Községi Önkormányzat	Cserkeszőlő	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 646 588
Csikéria Községi Önkormányzat	Csikéria	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 591 746
Esély Szociális Magánalapítvány	Mórahalom	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 962 000
Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete	Kecskemét	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	4 000 000
Fülöpháza Község Önkormányzata	Fülöpháza	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 852 722
Fülöpkab Község Önkormányzata	Fülöpkab	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	2 286 000
Homokháti Kistérség Többcélú Társulása	Mórahalom	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 998 948
Homokmégy Községi Önkormányzat	Homokmégy	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 797 244
Jászberény Város Önkormányzata	Jászberény	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	2 010 960
Kamut Község Önkormányzata	Kamut	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 521 637
Kardoskút Község Önkormányzata	Kardoskút	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 288 823
Kelebia Község Önkormányzata	Kelebia	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 986 962
Kerekegyháza Város Önkormányzata	Kerekegyháza	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 392 543
Kiskunfélegyháza Város Önkormányzata	Kiskunfélegyháza	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	2 000 000
Körös-szögi Kistérség Többcélú Társulása	Szarvas	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 999 998
Kunbaracs Község Önkormányzata	Kunbaracs	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	617 430
Mezőgyáni Református Egyházközség	Mezőgyán	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 913 186
Mindszent Város Önkormányzata	Mindszent	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 781 978
Mórahalom Városi Önkormányzat	Mórahalom	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 884 512
Öttömös Községi Önkormányzat	Öttömös	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 519 047
Pusztamérges községi Önkormányzat	Pusztamérges	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 784 208
Ruzsa Község Önkormányzata	Ruzsa	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 620 000
Szentkirály Község Önkormányzata	Szentkirály	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	943 000
Tarhos Község Önkormányzata	Tarhos	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 546 870
Tótkomlós Város Önkormányzata	Tótkomlós	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	621 838
Újszilvás Község Önkormányzata	Újszilvás	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	890 397
Zsombó Nagyközség Önkormányzata	Zsombó	Tanyagondnoki szolgálatok fejlesztése	1 848 500
Fenntartható Térségért Alapítvány	Tarhos	Tanyasi közösségi tér kialakítása	8 000 000
Kelebia Község Önkormányzata	Kelebia	Tanyasi közösségi tér kialakítása	7 589 379
PONT MI Közhasznú Egyesület	Kondoros	Tanyasi közösségi tér kialakítása	4 346 872
REMONDA Szabadidős, Lovas- és Sportegyesület	Békéscsaba	Tanyasi közösségi tér kialakítása	6 005 713
Szarvas Város Önkormányzata	Szarvas	Tanyasi közösségi tér kialakítása	5 142 609
Zsombó Nagyközség Önkormányzata	Zsombó	Tanyasi közösségi tér kialakítása	7 302 510

Hírek

Tisztújítás

Egyesületünk közgyűlésén, 2018. február 22-én tisztújítás lesz. Ekkor választjuk meg az elnökséget és a felügyelő bizottságot. Az elnökség öt évi időtartamra megválasztott szervezet, amely irányítja az egyesület tevékenységét, gondoskodik az alapszabályban foglaltak, valamint a közgyűlés határozataink végrehajtásáról. Az elnökség tagjainak (elnök, alelnök, és öt elnökségi tag) megválasztási módja titkos szavazással történik a közgyűlésen. Ugyanekkor a három tagból és egy póttagból álló felügyelő bizottság megválasztására is sor kerül.

Színházlátogatás

Folytatódnak a tanyagondnokok számára szervezett színházlátogatások. A Tanyapályázat révén négy helyszínen: Kecskeméten, Békéscsabán, Szolnokon, Szegeden összesen 120 fő részére tesszük lehetővé egy színházi előadás megtekintését, ismerkedést a színházzal. Egy falugondnok egy főt hozhat magával. Színházjegyenként 1000 forinttal kell hozzájárulnia annak, aki részt szeretne venni bármelyik előadáson.

Versek ünnepekre

Erdélyi György előadóművész erősen elköteleződött a falvak életben tartói, a falugondnokok mellett. Felajánlotta, hogy a magyar költészet remekeivel szívesen részt vesz a helyi ünnepeken, ingyen, ellenszolgáltatás nélkül. Repertoárja széles, az ünnepélyestől a vidám versekig, a sorskérdésektől a borversekig több száz verssel áll rendelkezésre.

Telefonon lehet vele időpontot egyeztetni: 06/30/639-0820.

Jó szívvel ajánlja:
Szaló Péter

Látni és látszani

A megváltozott időjárási körülmények miatt módosulnak az út- és látási viszonyok, ez az őszi időszakban bekövetkező balesetek fő kiváltó oka. Ebben az évszakban a járművezetők felelőssége, hogy gondoskodjanak gépjárműveik évszaknak megfelelő műszaki felkészítéséről. Emellett fontos, hogy a sofőrök kellő figyelmet fordítsanak saját szemük épségére, látásuk fontosságára, mivel a biztonságos közlekedés alapfeltétele a vezetés során jelentkező ingerekre való reagálás. Az őszi hónapokban számos közúti közlekedési baleset az észlelhetőség hiánya miatt következik be.

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Balesetmegelőzési Bizottsága idén is csatlakozott a Látni és látszani elnevezésű országos kampányhoz, melynek keretén belül a körzeti megbízott rendőrök a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete munkatársainak bevonásával a tanyákon élő emberek számára kerékpáros világító berendezést és/vagy láthatósági mellényt osztottak ki.

A munkába járás során naponta autóbusszal ingázók közül többen az esti órákban külterületi megállóban szállnak le, és a lakóhelyükig tartó távolságot már sötétben, gyalogosan teszik meg. Az út szélén haladók biztonsága érdekében fontos, hogy a gyalogosokra vonatkozó szabályokat pontosan ismerjék és betartsák, továbbá – láthatóságukat biztosítva – őket is időben észrevegyék az úton közlekedő járművezetők.

Az egyesületből részt vett falugondnokok:

Kerekegyháza – Horváth László; **Lakitelek** – Tóth Sándor István; **Dunafalva** – Újvári Csabáné; **Bácsszentgyörgy** – Aladics Mária; **Ordas** – Szabó Granek Erzsébet; **Szakmár** – Pécsi Zsolt; **Csengőd** – Suba László; **Páhi** – Szakál Sándor; **Kiskunfélegyháza** – Serfőző Istvánné, Fekete Judit; **Kelebia** – Bíró Zoltán; **Zsana** – Zsólyomi Attila; **Szabadszállás** – Kosinár János; **Kunpeszér** – Csernák Mihály; **Bócsa** – Frittman János Ákos.

Kitüntetett kollégáink

Ballószögön még a Szüreti Napok idején tartalmas műsor keretében adta át Somogyi Lajos polgármester az idei községi díjakat. A település díszpolgára lett Cseh Imre nyugalmazott tanyagondnok.

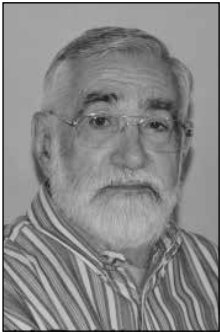
Ágasegyházán a XXV. Falunapon a délelőtti ünnepi műsorban Füredi János polgármester kitüntetett díszokleveleket nyújtott át, melyeket Berta Sándor (felső képünk) nyugdíjas tanyagondnok és Tercsi István (alsó képünk) tanyagondnok vehetett át.

Mindig aktuális téma a tanyabiztonság kérdése

Magánterület, tilos a belépés!

A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság külterületi programjának jegyében 2017. november 16-án Mórahalmon tartották a VI. PUSZTÁZÓ Tanyakonferenciát, ahol Szent Tibor író, etnográfus a tanyabiztonság témakörében tartott előadást, melynek szerkesztett változatát az alábbiakban közöljük.

Tizenkilenc éves koromban kezdtem el a tanyai szociográfiai és néprajzi gyűjtőmunkámat. Most a 79-ik évembe léptem. Két nemzedék távlatából, a tanyai közbiztonság szempontjából tapasztalatokat is gyűjtöttem. Világviszonylatban végzett fölmérések szerint, a társadalmak 4 százaléka a saját közösségébe ideológiai, vallási, vagy csökkent biológiai képessége miatt képtelen, avagy nem is akar értékes polgárrá válni, egyszerűen lusta. Különösen ez történik, ha olyan társadalmi fordulat következik be, amely lehetővé sem teszi, hogy a követelt elvárások szerint éljen. A földművelés és az állattartás a letelepedett fajunk számára a legősibb mesterség. Ha évezredek szokásukat kataklizma éri, ők azok, akik 30 éves koruk betöltése után a legnehezebben tudnak integrálódni. Nem a bűnözés az elsődleges válaszuk, hanem a földadás, a kallódás, majd a kihalás.

Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyében gyűjtött tapasztalataimról tudok önöknek beszámolni. Könnyen mondjuk, hogy ez a viszonylag egybetartozó terület a Dél-Alföld. Igaz, de mégis igen heterogén. A Tisza a választóvonal. Szeged, Kecskemét és a kirajzási területeik a Duna-Tisza-közi Homokhátsághoz tartozik, ahol legfontosabb a szőlő- gyümölcs- és a konyhakerti termelés. Bár a téveszesítés során itt is elindult a tanyák szanálása, ezt a folyamatot csökkenteni kellett, mivel az időjárás függvényében az állandó munkavégzés, a tanyán való kint lakás elengedhetetlen volt. Megjegyzem, hogy e tájon a lakosság zöme katolikus és erős kulturális, hagyományörzés jellemzi. Ezek együtt értékes megtartó erőt képeznek.

A Tiszától keletre a török hódoltság olyan pusztítást végzett, hogy Békés megye jelentős részében német, később szlovák ajkú telepeseket kellett behozni. Itt a reformált hitű népesség került túlsúlyba. A meteorológiai tényezők és a termőföld minősége is heterogén. Az aranykoronás földeket szikes legelők, pusztaságok és fekete homok határozza meg. Van olyan dűlő, amelynek egyik oldalán értékes föld van, a másikon szikfolt, ahol ugyanazért a termésért a többszörösét kellett dolgozni. Ez már korán rétegezte az itt élő tanyás népességet.

A szántóföldi termeléssel foglalkozó Tiszántúlon elhatalmasodott a megalomán szövetkezeti birtoknagyságok létrehozása. Ezt nemcsak az ideológia sulykolta, hanem az a termelési rendszer is, hogy ősszel fölszántottak, bevetettek, a kalászosokat júliusban, a kapás termést kora ősszel begyűjtötték. Ahhoz, hogy ez működjön, a tanyák útban voltak. Ehhez a műveléshez a gépésítés előrehaladtával ember sem sok kellett. Hajnalban teherautón kiszállították őket, este hazahozták. Olyan példátlan tanyapusztítás, amely itt végbement, egyedülálló maradt.

Kecskeméten 1972-ben rendezték meg az első szocialista tanyakongresszust. Romány Pál megyei párttitkár, későbbi mezőgazdasági miniszter, az MTA-tagja, a Gödöllői Agráregyetem kiváló tanára, aki a tanyás térségeikben lévő iskolákhoz bevezette az áramot. Kis falvakban, ahol nem volt templom, építhettek. Sajnálattal adta át a tanyakongresszus stafétabotját Szegednek. Ott szorongva ültünk, és vártuk Komócsin Mihály beszédét. A termet leforrázva hagytuk el. Tudtuk, hogy az elhangzott reformokat sürgető beszédek után megtorlás következik. Nem is maradt el! Valamikor Vásárhely az olvasóköri városa volt. Csak a tanyavilágban több mint 40 működött. Az 1950-es években bezárt épületeiket és folyamatosan a ta-

nyai iskolákat nemcsak megszüntették, de le is bontották, a megmaradt tanyák százaival együtt. Nem csupán a hajdani Pusztá, de maga a nagy vásárhelyi tanyás térség is szinte pusztává változott.

A szocializmusban meghirdették, hogy „egy falu, egy gazdaság”. A rendszerváltoztatás után, a már egyre jobban megélhetést biztosító, és állami támogatást kevésbé igénylő szövetkezetek nagyobb része is megszűnt, vagy Zrt-ékké, kezdetben TЭСZ-ekké próbáltak alakulni. Utóbbiak Vásárhely környékén, az összeadott vagyonukat veszve, eltűntek. Volt olyan alakulat, amely bankhitelre mobil öntözőberendezést vásárolt. Az őrizet nélkül hagyott drága berendezést egyetlen éjszaka alatt szétszerelték és ellopták. Ez a családok közösködésének véget vetett. Jött az új tanya építése és a régi korszerűsítése, bővítése, de határunkban még mindig nem egy félbemaradt épület tanúskodik róla, hogy a kigazdaság életképtelennek bizonyult. Ugyanakkor Mórahalom térségében megújuló, korszerű mintatanyák létesülnek, amelyekben értéktelmentő családok laknak és termelnek.

Fölhívom szíves figyelmüket a megindult szellemi metélyezésre is, amely a történelmi tudással hiányosan ellátott embereket veszélyezteti. Ez a terjedő Rózsa Sándor kultusz, illetve általában a begyár ügy. Két évtizeden keresztül négy nagy levéltárban kutattam: a Csanád megyeiben, a Szegedi, a Vásárhelyi és a Szentésvárosiban. Több ezer büntetőperet olvastam végig. Egyet sem találtam, amelyikben a bűnöző azt vallotta volna, amelyet sajnos a legjobb szépíróink: köztük Jókai, Móricz, Krúdy is beleálmodott a regényeibe: a gazdagokat azért rabolták ki, hogy a javakat a szegényeknek szétosszák.

A betyárok ahhoz a 4 százalékhoz tartoztak, akik nem kívántak becsülettel élni, ahogy egyébként a betyárkorszakban sok millió szegény ember bűnkövetés nélkül gürcölt. Amíg a rablott kincsekből futotta, volt a csárdákban ivászat, szeretkezés, erőfitogtatás. Amikor az ebül gyűlt vagyon elfogyott, még a saját, szegény osztályos társaikat is kirabolták. Így járt Kossuth is Rózsa Sándornak adott amnesztiájával. Legá-

lis harcuk néhány hónapig tartott, 1848 karácsonyára már a délvidéki falvak rablásából meggazdagodva, szétszédtek, és többé nem álltak a nemzet szolgálatában.

Szomorú, hogy ez az alvilági réteg most új pártfogókat nyert. Szobrokat állítanak, kiállításokat rendeznek, betyárnapot tartanak nekik, állami és önkormányzati intézmények. Rózsa mellett Pipás Pista is újra piedesztált kapott. Az 1960-as években szegényfoltként bejárta az országot, hogy ezen a területen élő, boszorkányként üldözött, szerencsétlen, idős Csupitynéra a tanyáját akarták rágyújtani, és Pesten élő lánya menekítette el. Mára szakmailag is összekeveredtek a betyárcselekmények a pástorvirtussal. Két dokumentumfilmet is készítettünk az elmúlt évtizedekben Rózsa Sándorról, a szegedi egyetem kiváló történészeinek fölvilágosító valóságaival. A Duna TV ezeket többször is bemutatta. Gondolom, hogy már nem is emlékeznek rá. Az bizonyos, hogy a könnyű vagyonszerzés történetei a bűnözésre hajlamosak között ma is alátomosan terjednek, és mételyeznek. Amikor a rendőrséghez kerül egy-egy bűnügy, talán nem is gondolják, hogy a cselekménynek a XVIII. századig visszanyúló példája hathatott!

A kecskeméti székhelyű Falugondnokok Duna-Tisza közti Egyesületével, ott nevezetesen a Csörszné Zelenák Katalinnal két évtizedes szakmai kapcsolatot tartok. Levelezésünk során a következőket jelezte a több megyét magában foglaló, hatalmas területükről: „A falugondnok és a tanyagondnok, valamint a mezőőr ott van mindenütt. Jelzik a terménylopást, az idegen autókat, a trükkös családokat és felhívják rájuk a figyelmet. Ezek közé tartozik a tűzifa értékesítés; hamis bankjegyekkel csapják be a tanyán élőket. Gyakori a házaló árusítás is.

A tanyaközpontok, tanyai kistelepülések nálunk Bács-Kiskunban és Csongrád megyében nem is olyan kicsik, mint Békésben. A tanyaközpontok azért tudtak nálunk megmaradni, mert a téészesítés nem érintette őket, egyénileg gazdálkodhattak.” Hozzá kell tennem, hogy a Tiszántúlon, szó sem lehetett erről. Nem véletlen, hogy az itteni gazdálkodó réteg máig szegényebb, mint a Duna-Tisza-közi Homokhátságon.

Csörszné így folytatta: „Most is gyakori, hogy a nagyvárosokból a szoci-

álisan rászorulók kiköltöznek tanyára. Nekik mindent meg kellene tanítani, mert még azt sem tudják, hogy el kell söpörni a havat a ház körül és az útról, mert helyettük senki sem csinálja meg. Meg kellene tanítani őket a gazdálkodásra is. Ha például elfogy a szegedi házért kapott pénzük, akkor mennek az önkormányzathoz segélyért. Sajnos nekik nincs visszaút. A tanyáért nagyon keveset kapnak, s így ott rekednek.

Sajnos nálunk is fogynak a tanyán élők, de nem olyan nagymértékben, mint másutt. Ott elfogynak az emberek, mert nincs munkalehetőségük. Ott tűnnek el a tanyák, ahol nő a nagybirtok. A kisgazdák építik az új tanyákat. Gond még, hogy a víz nem megfelelő, hordani kell a tanyagondnoknak” – fejezte be Csörszné a tapasztalatait.

Gondoljuk végig a hallottakat. Nemcsak a betyárügyben, de az egész tanyai életmód súlyos gondjaiban 1944 októberétől magunk előtt görgetett társadalmi gondokról van szó, amelyeket parlamenti szinten kellene javítani. Az általam mindig kiemelten értékes rendőrségünk, amely jelen helyzetünkben már nemcsak a bűnüldözésben elkötelezett, de mind Európa, mind hazánk déli határait is erőn felül védik, a gyorsan változó tanyai bűnözési módok fölszámolásában megfelelő lehetőségek nélkül, erejét megfeszítve is küzd. Szomorú „szerencse” az egész tanyavilág csökkenése, amely folyamat valamit enyhít a munkájukon.

Kecskeméttel, Szegeddel versenyezve, Vásárhelynek volt az egyik legkiterjedtebb, legnagyobb létszámú tanyavilága, és benne a legtöbb lakossal. Az 1910-es népszámlálás szerint 62.445 főt jegyeztek. Közülük 39,7 százalék a tanyákon élt. 1949-ig közel hétezer tanyát tartottak nyilván, de már akkor is jó, ha ötezer volt működőképes. 2003-ban az önkormányzatunk fölmérést végzett. Ekkor még 687 lakott tanya volt. 2016-ban egyenkénti tanyabejárás alkalmából már csak 350 tanyatulajdonos tevékenységéről találtak részletesebb adatokat. Pontos számokat azért sem lehet megadni, mivel a tanyai lakosok, és velük a csoportok számaránya naponta változik, tapasztalatunk szerint folyamatosan csökken!

A fölmérők nem egy tanyába be sem tudtak jutni. Ezeket vagy nem lakták, vagy csupán időszakosan. Többet már

végleg elhagytak, és akadt közöttük olyan is, amely romos volt, sőt csak a helyét találták, de a Földhivatal által még mindig nyilvántartották. Vannak hobbi-tanyáink, úszómedencével, luxussal. Már a bejáró utakon ott a sorompó és a jelző tábla: „Magánterület, tilos a belépés!” Maga a porta elkerítve, elektromos kijelzőkkel és riasztókkal, olykor a kerítésen belül dühöngő, nagytestű kutyákkal is védve.

A szórványtanyáinkban zömmel idősök laknak, akiknek nincs hová költözniük. A legtöbb állandó segélyre és orvosi ellátásra szorul. Vannak évek, amikor önkormányzatunk rájuk többet költ, mint a városban lévő összes, jóval nagyobb tömegű szegénységre. Az 1950-es közigazgatási átszervezés során öt tanyaközpontot jelöltek ki, ahová majd a lerombolt tanyákból betelepítik a lakosságnak azt a részét, akik változatlanul a mezőgazdaságban dolgoznak. Ezek a következők voltak: Batida, Erzsébet, Kútvolgy, Szikáncs és Rárós. Az utóbbi eleve ki sem épült. A tanyaközpontok lakossága jóval idősebb emberekből tevődött össze, mint az anyavárosé. Elindult a lélekszám természetes, biológiai fogyása. Önkormányzatunk folyamatosan igyekezett és teszi most is, hogy a tanyaközpontokat korszerűsítse, ott minél inkább a városi igényeket elérő körülményeket megteremtse. Figyelmességük sajnos nem hozott átütő eredményt. A különböző kisebb-nagyobb gazdasági alakulatokra bomlott mezőgazdaság már nem tartott igényt a korábbi munkáltszámra. A még nem nyugdíjas korúak, hogy ellátásukat biztosítsák, vagy öregségükre gyermekeikhez és unokáikhoz közel kerüljenek, behúzódtak a környező nagyobb települések munkahelyeire.

Egyik fő gyűjtőterületem a vásárhelyi Pusztta volt, amelyet 1950-ben, az országos területrendezés során alaposan szétdaraboltak. Részben Szentés, másik Orosháza járáshoz, valamint a Pusztához sorolható két anyaváros-hoz, Vásárhelyhez és Orosházához tartozik.

2016-ban a pusztai településen ezeket a lakossági számokat jegyezték: Vásárhely: 45.757, Orosháza 28.178, Árpádhalm (Szentés járás) 537, Békéssámszon (Orosházi járás) 2381, Derekegyház (Szentés járás) 1584, Kar-

(Folytatás a 8. oldalon)

(Folytatás a 7. oldalról)

doskút (Orosházi járás) 913, Nagymágozs (Szentesi járás) 2985, Pusztaföldvár (Orosházi járás) 1662, és Székkutas (Szentesi járás) 2071. Az összlétszám: 86.068. Négy év alatt a lakosság fogyása mintegy tízezer fő, vagyis kisváros méretű. Ez szintén elképesztő!

2013-ban elhatároztam, hogy a Pusztta érdekében társadalmi összefogással kell segíteni. Ekkor készült el az „Íme, az Ember!” című elbeszéléskötetem, amely a világhálón olvasható. A bemutatóját átvittem Orosházára és ott a Pusztta két anyavárosának polgármestere tartott róla beszámolót. Jelen voltak a pusztai községek polgármesterei, az országgyűlési képviselőjük és más tisztviselők. Az est után átmentünk egy külön terembe, ahol az Olvasókörök Országos Szövetségének társelnökével elmondtuk, hogy szeretnénk a Vásárhelyi Pusztai Szövetséget létrehozni. Ezt követően tavasszal, Kardoskút-Pusztaközpont Olvasókörében a belépők aláírták a megalakulást bizonyító hivatalos nyilatkozatot.

Ekkor jött a bürokrácia. A pusztai terület jelentős részét, az elpusztított tanyás részeket, a Körös-Maros Nemzeti Park fölvasárolta, ott kiválóan gazdálkodik. Olyan növény- és állatfajok jönnek elő, amelyeket a biológusok már a XIX. század végén kihaltak jelöltek. Állami szervezetként ők csak pártoló tagok lehetnek, akár az országos érdekeltségű HERBÁRIA, vagy a levéltárak, múzeumok. Így mindjárt csökkent a társadalmi összetartó erőnk. Kezdtünk kutatni a pályázatok iránt. Kiderült, hogy szövetségként nincs jogunk, csak, ha egyesületként ismernek el bennünket.

Beadtuk az egyesületté váláshoz a hivatalos kérelmünket a Gyulai, Törvényesszékre. Hosszú várakozási idő után 2016 júniusában megjött az engedélyünk. Kiderült, hogy újabb egy évig mégis várakozni kell a közösség fejlesztéséért, hogy pályázhassunk. Ez az év szintén letelt az idén, aktív munka nélkül. Közben kiderült, hogy a Pusztán már alig van termelőképes tanya, akikért küzdöttünk, és ahogy jeleztem a pusztai falvak belterületi lakosság száma is riasztóan csökkent.

Vásárhelyen a külterületi önkormányzati képviselőnkől és a mezőőrök vezetőjétől megkérdeztem, hogy az úgynevezett Tanya-földi területünkön milyen bűnügyi gondokkal küzdenek? Egybe-

hangzó vélemény volt, hogy megszűnt a lakatlan tanyák feltörése, az ideiglenes beköltözések, vagy módszeres fosztogatások. Nem gyakori, de előfordulnak az állatlopások és a fémtolvajlások. Jó szolgálatot tettek a rendőrség által nyújtott riasztók, de mobil telefonnal is viszonylag ellátottak.

Változatlanul gondot jelent a lámpa és fényvisszaverő mellény nélküli kerékpárosok, valamint az iskolába, majd hazatartó gyerekek balesetokozása. A földes utak, árkok és mezsgyék elszántása viszont gyakori, és a kárnak nincs gazdája, így a kijavításokat az önkormányzat kénytelen rendezni. Ezeket a szabálysértéseket nem a kis gazdák, hanem az egyre terjedő nagy gazdaságokban bérmunkát végző gépkezelők követik el, de a tettesek kártevését nehéz bizonyítani.

Meghívást kaptam és 2017. május 10-én elvittek a Békés megyei Kétsopronyba, a Kemencés Tanyára, ahol megszívelelendő, különleges mikrovilágot találtam. Az evangélikus egyháznak van ott egy birtoka, tanyával, ahonnan a kiöregedett gondnok eltávozott, és bérbe adták egy olyan közösségnek, amelyben a baptista segíteni akarás érvényesül. Itt egy példamutató társulat gyarapodik. Saját pénzükön építkeznek, bővítik és korszerűsítik az épületeket, de újakat is építenek. Olyan ez, mint egy nagy család, amelyben az egyszerű, kis anyagi képességű, a tanyai életmódot próbálgató fiatal pár, de a környező településeken dolgozó munkás, tisztviselő, értelmiségi is jelen van közöttük.

Rendszeresen találkoznak. Van kulturális előadótermük, gyerekfoglalkoztató, ahol kézimunkázás és játékkészítés; avagy konyhai műveletekre, varrásra, javításokra tanítják őket. Építettek játszóteret és magaslejt. Van istállójuk, gyümölcsfűstölő kamrájuk, a megfelelő géppel; nem sorolom. A lakótér üres, nincs olyan megbízható pár, aki ellátná a gondnoki teendőket. Terjeszkedni szeretnének, földet vásárolni és eltartó képes tanyákat építeni. Tanácsot kértek tőlem, hogyan kezdjék?

Itt kezdődött a gond. Elsőnek azt kérdeztem tőlük, tudják-e, hogy a rómaiak hogyan tudtak birodalomra fejlődni? Néma csend. Úgy – válaszoltam –, első dolguk az volt, hogy a védelemről, biztonságról gondoskodtak. Ehhez az kellett, hogy egyszerre építettek erődöt, járható kövesutat és aquaeductust, ame-

lyen akár nagy távolságokról is ivóvizet hoztak a településre, és nem műanyag kannákba hordták össze. Ma alapvetően kibővül ez az elsődleges, kezdeti beruházás az elektromos áram bevezetésével, és a biztonsági jelzőberendezések létesítésével.

Nagyon fontos eldönteni, hogy a tanyásodást miként képzelik el? Megélhetési, vagy versenyképességi státusz kiépítésével? Mindegyikhez földvásárlási képesség szükséges. A megélhetési státusznál szántóföldi termeléshez, amelyhez itt hozzászoktak, 100 hektáron aluli tulajdonra van szükség. Amennyiben gyümölcs-zöldségtermelésre állnak rá, kevesebb is elég, de a földvásárláshoz nem csak jóval nagyobb szakértelem, hanem jelentős összegű kezdeti beruházás szükséges, amely ezeknek az embereknek hiányzik. Ráadásul, a kistermelő a szomszédokra van utalva. Ahhoz, hogy bármilyen bajban egymást segíthessék, az általam alkotott „kiáltásnyi” távolságban szükséges lakniuk, hogy rendkívüli esetekben, mielőtt mentő, tűzoltó vagy rendőr a helyszínre érkezik, azonnali, közvetlen kapcsolat lehessen az emberekkel, ahogy ezt tették hajdan a gazdák, Vásárhely sűrűn tanyásodott részein is.

A nagybirtok a versenyképes, amelyik a haladást kellene képviselnie, ahogy ezt tették a korábbi évszázadokban. Tipikus példa volt erre a mai Székkutas határában a szegény sorsú Gregus Máté, aki szorgalommal és állandó tanulással, fejlesztéssel megalapította a falut. Vagyis nemcsak a családját hozta bőségbe, hanem a közösségét is. A mai nagybirtok elszigetelődik, és még hiányzik belőle a közösségi jótékonykodás. Ez sajnos hosszú folyamat.

A kétsopronyi Kemencés Tanya közösségének azt ajánlottam, hogy egyelőre vegyék föl a kapcsolatot az Olvasókörök Országos Szövetségével. Lépjenek be, mert ebben több falu, kisváros olyan heterogén, de a fölemelkedésért küzdő tagsága kezd már nemcsak hazai országrészekben összefogni és egymásra odafigyelni, hanem az elcsatolt magyar területekről, így a Vajdaságból is csatlakoztak hozzájuk. „Ahol kultúra van, ott minden van”, szoktam hirdetni. A társadalom számára csak a biztonságot magában hordozó közösség fejlődése hozhatja meg a fölemelkedést.

Mórahalmon is ünnepelték a húsz éves szolgálatot Hétköznapi hősök a határban

A falugondnokság speciális esete a tanyagondnoki szolgálat, mely Mórahalmon már kerekén húsz éve működik. A város az Idősek Napján, október 8-án emlékezett meg az évfordulóról.

Kemény Bertalan nevéhez fűződik a falugondnoki szolgálat létrejötte. A kertészmérnökből lett szelíd, barátságos és következetes falufejlesztő dolgozta ki a módszert, mely azóta Magyarországon, Erdélyben és a Vajdaságban is emberek százezreire segít, akik aprófalvakban és tanyákon magányosan, szerény körülmények között élnek. A szolgálat 1990 óta működik hazánkban, a törvényi szabályozás szintjén pedig 1996-ban jelent meg. Kemény Bertalan így ír a falu(tanya)gondnokságról:

„Kicsoda is a falugondnok? Milyen munka az, amit ő végez? Például kihordja az ebédet azoknak az időseknek, akik ezt kérik, kiváltja a gyógyszer a patikában. Tehát házi gondozó? Nem. Elviszi a mikrobusszal a focicsapatot a meccsre, nyugdíjasokat kirándulni. Akkor hát sofőr? Nem. Faluünnepet szervez, színházba viszi az embereket. Népművelő? Az sem. Kikézbésíti a hivatalos iratokat, értesítéseket. Talán akkor kisbíró, hivatalsegéd? Az sem. Mindez együtt, tehát falugondnok.”

Mórahalmon Nógrádi Zoltán polgármester felismerte, hogy a tanyavilágban talán még nagyobb szükség van a tanyagondnokokra, mint a falvakban. Ezért Kemény Bertalanhoz és Szanyi Évához fordult pályázati támogatásért, hogy kiépíthessék a tanyagondnokság modelljét, ami mára mintaként szolgál az országban.

A mórahalmi tanyavilágban több mint 1800 ember él, közülük nem mindenki szorul segítségre. A Mórahalmon kiépült szolgálat tanyagondnokai többek között a mindennapi meleg ételt juttatják el az időseknek. Az ellátottak és a város minden lakója tisztelettel tekint a tanyagondnokokra, akik mindig türelemmel és emberséggel fordulnak a rászorulóknak felé. Olykor egy beszélgetés vagy egy jó szó többet ér bármilyen

Csányi László alpolgármester szíven viseli a tanyán élők sorsát

Egykori és jelenlegi falugondnokok

gyógyszernél – vallják a mórahalmi tanyagondnokok. A hétköznapi hősök időjárástól, útviszonyoktól függetlenül járják minden nap a tanyavilágot, napi 150 kilométert autózva, hogy mindenhova eljussanak, ahol várják őket.

Czékus Ellától, a mórahalmi tanyagondnoki szolgálat szakmai vezetőjétől megtudtuk: reggelente négy tanyagondnok indul neki a pusztának. Sok ellátott egészségügyi, orvosi ellátást vesz igénybe, gyógyszert váltanak ki, postai, hivatalos ügyeket intéznek számukra. Mintegy 150-200-an vannak

azok, akik napi szinten térítésmentesen részesülnek ellátásban.

Mórahalmom közigazgatási területén jelenleg Czetter Imre, Csonka Lajos, Farkas Ildikó és Szögi Antal tanyagondok teljesít szolgálatot. Velük együtt elődjeiket, Bozóki Imrét, Kálai Nórát, Hegedűs Editet és Gárgyán Jánosnét is üdvözölte Nógrádi Zoltán a húsz éves jubileum alkalmából. A polgármester megköszönte a két évtizede töretlen, emberfeletti segítő munkát és továbbra is biztosította támogatásáról a szolgálatot.

(Forrás: Móra-Net Tv)

Bemutatjuk egyesületünk szenior tanyagondnokait

Néha tudni kell nemet mondani

Sorozatunkban sorra bemutatjuk a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének szenior tanyagondnokait. Ezúttal a szatymazi Karácsonyi Gergely és a kelebíai Bíró Zoltán portréja olvasható.

KARÁCSONYI GERGELY szatymazi tanyagondnok nagyon elfoglalt. A téli időszakban sokan hívják disznóvágásra, ő pedig szívesen megy mindenhová. A településen hat tanyagondnok végzi munkáját, négyen kistérségi, ketten pedig önkormányzati „színekben”.

– *Hány disznót vágott a hét végén?*

– Hármat. Egyet fel is dolgoztam, kettőt pedig hazavitt a megrendelő. A karácsony előtti időszakban sokan kérnek erre a munkára. Mivel nagy gyakorlatom benne, senkit nem szoktam elutasítani. Egyébként eredeti végzettségem szerint vízépítő üzemmérnök vagyok. Az építőipar mélyrepülése idején munka nélkül maradtam és hazajöttem a szüleimnek segíteni. Akkoriban kapták vissza a földjeiket, rengeteg munka volt a gazdaság elindításával. Tizenöt évig sertéshizlalással és tehéntartással is foglalkoztam, háztól vitték el a helyiek a tejet és a tejterméket. Mindmáig vannak állataink.

– *Hogyan lett tanyagondnok?*

– Sok idős vásárlóm volt, rendszeresen jöttek a gondozási központból is. Tőlük hallottam a tanyagondnokok áldozatos munkájáról. Amikor pedig 2008-ban Tóth István nyugdíjba vonult, sikerült a helyébe lépnem, elnyertem a Szegedi Kistérség Többcélú Társulása Egyesített Szociális Intézménye által működtetett tanyagondnoki állást. Jelenleg 23 családhoz járok rendszeresen, többségük egyedülálló idős ember.

– *Szatymaz rekorderek számít a szolgálatok számát illetően!*

– Igen, négy kistérségi és két önkormányzati háttérű szolgálat működik. Tudomásom szerint mi vagyunk a legtöbben, utánunk Ásotthalom következik öt tanyagondnokkal. Az ötezer lelket számláló Szatymaz kiterjedt tanyavilággal rendelkezik, körülbelül a lakosság fele él külterületen.

– *Valamivel másabb a munkájuk a karácsonyi ünnepek közeledtével?*

– Most éppen azon dolgozunk, hogy összeírjuk azokat, akik eljönnek a karácsonyi ünnepségre. Az önkormányzat ugyanis meghívta a 80 éven felettieket, összesen 191 idős embert. Nekünk kell majd hozni-vinni őket. Ebédre halászlé lesz, azt megelőzően pedig ünnepi műsor. Akik nem tudnak otthonról kimozdulni, azokat másnap egy jelképes ajándékcsomaggal lepjük meg.

– *Karácsonykor is szolgálatban lesznek?*

– Erre nem volt még példa. Meghatározott munkaidőnk van. Persze a telefon néha a legváratlanabb pillanatokban szólal meg. Ha olyasmivel keresnek meg, amiben tudok segíteni, azt megteszem. Egyébként hozzá vagyok szokva ahhoz, hogy az ünnepeken sincs megállás, hiszen a a jószágokat akkor is meg kell etetni. Szerencsére nem vagyok egyedül, megosztjuk a munkát. A párom diagnosztikai szakasszisztens volt, de leszálalékolták. Huszonkét esztendő fia szakács, közös gyermekünk tízéves.

– *Tanyagondnoki munkájával kapcsolatban mire emlékszik a legszívesebben?*

– Minden nap más. Rengeteg élmény ér, de nem tudnék egyet kiemelni. Van érdekes, sőt érthetetlen esetek. A településtől hét kilométerre lakik egy 84 éves néni, aki még mindig gyertyával világít. Egyetlen egyszer sem tudtam kimozdítani a tanyájából, hallani sem akar

arról, hogy beüljön az autóba. Hiába szeretném kicsit változatosabbá tenni az életét, nem hagyja magát.

– *Szeniorként mi a teendője?*

– Jövőre lesz tíz éve, hogy tanyagondnok vagyok. Munkám megbecsülésének tartom a szeniori megbízatást. Ezért hálával tartozom az egyesületnek. Nem csak a pályakezdő kollégák tanulnak tőlem, hanem én is sokat tanulok tőlük. Eddig Domonyvölgy és Mórahalom leendő tanyagondnokának adtam át a tapasztalataimat. Noha a két település az ország különböző részein található, a problémák mégis hasonlóak. Az együtt töltött napokon sokat mesélek a körzetemről, az ott élő emberekről, örömeikről, gondjaikról. Természetesen a lehetséges megoldásokat is felvázolom, illetve közösen kikövetkeztetjük.

– *Mások is fordulnak önhöz tanácsokért?*

– Még nem volt ilyen. Talán majd akkor keresnek, ha jobban tudatosul a kollégákban, hogy szeniorként bárki, bárkikor számíthat rám. Szakmai rendezvényekre viszont gyakran kapok meghívást, és ha időm engedi, el is megyek. Szatymazi tanyagondnok kollégáimmal rendszeresen beszélünk a munkánkról. Amennyiben szükséges, egymásnak is segítünk.

– *Készülnek a téli időszakra?*

– Én is átéltem már kemény teleket. Előfordult, hogy a régi kocsival elakad-

tam, de szerencsére hamar akadt traktoros, aki kihúzott. Most korszerűbb autóval járok, még nem hagyott cserben. Felszereltem a hóláncot, lapát, fejsze is van a csomagtartóban, úgyhogy jöhet a zimankó.

– *Ha újakezdhetné, lenne tanyagondnok?*

– Természetesen. Szeretem ezt a munkát. Sok helyen már családtagként fogadnak, én is úgy érzem néha, mintha a nagyszüleimhez mennék. Hétfőn már nagyon várnak, megkínálnak a vasárnapi süteményből. Ilyenkor abban reménykednek, hogy nem fogok rohanni és kicsit leülök velük beszélgetni.

BÍRÓ ZOLTÁN kelebiai tanyagondnok tíz éve teljesíti szolgálatát. Nagy megtiszteltetés számára, hogy az ennyi idő alatt összegyűjtött tapasztalatait továbbadhatja a pályakezdőknek. Mind mondja: mindannyian szívesen veszik a tanácsait.

– Egy építőipari cégnél dolgoztam, bár a végzettségem közlekedési-gépszerelő. A szakmámban nem tudtam elhelyezkedni. Édesapám ács, eleinte mellette dolgoztam, majd beajánlott a főnökének. Szerencsére nem volt ellene kifogása. Kitanultam a mesterséget, sőt gépkocsivezetői vizsgát is tettem. Az ország legkülönbélebb vidékein dolgoztunk. Amikor megszűnt a vállalkozás, munka nélkül maradtam. Hobbiból néha lemezlovasként szerepeltem, az önkormányzat nagyobb rendezvényein meg a hangosítást bízták rám. Három hónap elteltével egyre kilátástalanabb lett a helyzetem, mígnem az egyik helyi képviselő – aki az iskolában a magyar tanárom volt – azt javasolta, nyújtsak be pályázatot a tanyagondnoki állásra. A korábbi kolléga, Békési Károly nyugdíjba ment, az ő helyére kerestek alkalmas személyt. Azt sem tudtam, mi fán terem a tanyagondnokság, de úgy voltam vele, csak magamat okolhatom, ha meg sem próbálom. Több mint tíz jelentkező közül végül engem választottak.

– *Nagy lépést tett a lemezlovasságtól a tanyagondnokságig!*

– Kétségtelenül. A tanyagondnokság nagyobb léptékű és sokkal összetettebb munka. Nem bántam meg, hogy ezt választottam. Kelebia másik tanyagondnoka akkor Friebert Gábor Mihály volt, aki az egyesület elnökeként is tevékenykedett, sajnos nyugdíjba vonulása után nem sokkal elhunyt, helyébe pedig

Kocsis György került. Misi jókat mosolygott rajtam, mert 1981-es születésüként én voltam a legfiatalabb az egész társaságban, ő pedig ugyanabban az évben került a község házára. Mindenki hamar elfogadott. Kezdetől fogva lelkiismeretesen látom el a teendőimet. Sokszor kerülök nehéz helyzetekbe, nem könnyű idős emberekkel foglalkozni. Egyaránt érnek örömteli és szomorú élmények. Ezekre senki nem tud előre felkészíteni.

– *Mondana példákat?*

– Nagyon megviselnek a halálesetek. Elszorul a szívem akkor is, amikor zűrös családi körülmények miatt állami gondozásba emelnek ki gyereket. Egyik helyen szülői bántalmazás történt, rendőrségi ügy is lett belőle. Nekem kellett a gyámhatóságot kíséreni: a legkisebbért a kórházba mentünk, majd a tanyáról a két nagyobb testvérét is elvitték.

– *Kelebia határ menti település. Itt jobban résen kell lennie a tanyagondnoknak?*

– Gyerekkorom óta tanyán élek. Most is a falu szélén, az erdőhöz közel lakunk, nem messze a szülői háztól. A település határátkelőhely. Bizony, a menekültválság tetőzésekor többször találtam szembe magam migránsokkal. Egyik vasárnap arra ébredtem, hogy a kertünkben, az eperfánk alatt egy kiterített pokrócon tíz idegen reggelizik. Máskor a postaláda fölött nézett velem farkasszemet egy gyerek. Egyszer munka után hazafelé az utcánkban 200-300 fős menet jött velem szembe. Mivel polgárőr is vagyok, jeleztem a határrendészetnek, amit láttam. A migránsok persze senkit nem bántottak, mostanra pedig már csak elvétve lehet velük találkozni.

– *Idősebbek vagy fiatalabbak vannak többen a tanyákon?*

– Is-is. Reggel fél hétkor már kint vagyok a központtól 8-9 kilométerre lévő körzetemben, ahonnan eddig 13-14 gyereket szállítottam óvodába, iskolába, most pedig 18-at. Ez azt jelenti, hogy az utóbbi időben több család költözött ide. Ismerek egy apukát, aki öt gyerekekkel lakik egy tanyán, egyedül neveli őket. Egyébként sok a magányos idős ember is. Nekik naponta elkél a segítség, a villanyégőcserétől a szociális tűzifaszállításig számost dologban segíték. Havazás esetén előkerül a hólapát is. Télen több élelmiszert „spájzolnak” be az emberek. Hetente kétszer megyek vásárolni, van úgy, hogy 60-70 kg kenyeret viszek a kocsival. A múltkor valaki 30 zsugor ásványvizet kért. Szerencsére a fenntartó önkormányzat, illetve a Maczkó József polgármester szabad kezet ad nekem és kollégámnak, így gördülékenyen tudjuk végezni a munkánkat.

– *Tíz éves tanyagondnoki tapasztalata alapján immáron szeniorként is számítanak önre!*

– Megtiszteltetésnek veszem. Magamról tudom, milyen sokat jelent, ha egy kezdő tanácsokat kap a tapasztaltabb kollégájától. Számos olyan dolog van, amit gyakorlat hiányában nem tudhat. Én például meg szoktam említeni, hogy nem szabad túlvállalni magunkat. Persze mindenkinek egyformának szeretnénk segíteni, de ezzel azt érzük el, hogy elcsúszunk a napi menetrenddel és csak a lelkiismeret-furdalásunkat növeljük. Igen is tudni kell nemet mondani, vagy másnapra halasztani a feladatokat. Éjszaka sem kapcsolom ki a telefonomat. Egy időben többször előfordult, hogy éjjel egykor csörgött rám egy néni, tévesen nyomta meg a számomat. Azóta lehalkítom a készüléket, de ha fontos hívás érkezik, azt látom. Seniorként eddig négy tanulóm volt, egy mogyoródi-fóti házaspár, egy zsanai és egy szanki kolléga. Jelenleg egy kiskunmajsai és egy szatymazi tanyagondnokkal foglalkozom.

Bíró Zoltán a családjáról is szívesen beszél. Felesége egy kiskunhalasi szupermarketben dolgozik, jelenleg háromhónapos iker fiukkal, Zolival és Ádámmal otthon van. Anikó lányuk hét éves, beszélgetésünkkor ülték szülinapját. Bíró apuka a babákat szívesen fürdeti, pelenkázza, eteti, és olykor első osztályos kislánya leckéjét is leellenőrzi.

Borzák Tibor

Nemzeti értéktár

Bukovinai székely betlehemes játék

A Csátaljai Székely Népdalkör a bukovinai népdalok megőrzése és továbbadása mellett vállalta, hogy felkutatja és megőrzi azokat az egyéb kulturális értékeket, amelyeket a csátaljai székelyek a bukovinai Istensegítség nevű községből hoztak magukkal. Több mint húsz éve adják elő a karácsony előtti adventi időszakban ezt a különleges, a hagyományostól sok tekintetben eltérő betlehemes játékot.

A bukovinai Istensegítség községből származó betlehemes játék sok tekintetben különbözik az országszerte ismert pásztorjátékoktól. Számos elemet megőrzött a pogány – a betlehemes játékok előtti – időkből, így egyes elemei akár ezer évnél idősebbek is lehetnek.

A különbség legmarkánsabban a ke-rejtjátékban és a pásztorok alakjában mutatkozik meg. A pásztorok szerepe emberi ugyan, de a jelmez semmiképpen nem az. Az öltözködés hasonlít a mohácsiak busójához, de legfeljebb csak az eredetük lehet közös. Nem zárható ki, hogy a pásztorjelmez és a busószerelvény egyazon töről sarjad, valamilyen közelebről nem ismert misztikus lény szerepléséből. A bukovinai betlehemes a pogány játékokból megtartotta a misztikus állatfigurák viseletét, különös beszédmódját, de elmaradtak a régi mondókák és e különös lények pásztorokká szelídültek.

E játék valószínűleg a pogány téli napfordulóval kapcsolatos szertartások

és a keresztény misztériumok keveredéséből alakult ki a középkori Erdélyben. Szövege versben íródhatott, ami mára már csak nyomaiban fedezhető fel. Aztán a székelyek magukkal vitték 1780 után Bukovinába. Amíg napjainkig eljutott, sok változáson ment keresztül. Minden korban számos réteg rakódott rá, így nyerte el mai formáját, amelyet a Csátaljai Székely Népdalkör tagjai minden évben bemutatnak.

Tanyagondnokok vitték házhoz az adományokat Jószolgálati segítség

A Lions Clubok szövetsége a világ legnagyobb civil szervezete, melynek összesen mintegy 1,5 millió tagja van Magyarországon. Köztük van a 27 éve alakult Kecskeméti Szent István Lions Club is. Tarjányi Emőke öt esztendeje tölti be az elnök szerepét. Tagjaik olyan nők és férfiak, akik önként vállalkoztak arra, hogy mindennapi munkájuk mellett idejüket, energiájukat

a rászorulókat támogatásának, a humanitárius szolgálatnak szentelik. Szerteágazó jószolgálati tevékenység révén évente adományokat gyűjtenek és továbbítanak különböző programokon keresztül.

Ezúttal 11 idős vagy nehéz körülmények között élő család helyzetén szeretnének könnyíteni tartós élelmiszerekkel. A gyűjtés november 24-én

volt. A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete szervezésében első körben hat családnak vitték házhoz a csomagokat a tanyagondnokok. Megtörtént az átadás Szentkirályon, Nyárlőrincen és Lakiteleken, majd az Orgoványon, a Jakabszálláson és a Szabadszállás-Balázspusztán lakó rászorulókhöz is megérkezett a segítség.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörszné Zelenák Katalin

Sümeiginé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét